
Balladák a Tudor-kori Angliában

Jenni Hyde, a Lancaster University kutatójának 2018-ban megjelent monográfiája a *Material Readings in Early Modern Culture* sorozat kötete. A sorozat célja olyan kutatások összefogása, melyek (irodalmi) szövegek anyagi vetületeit is vizsgálat alá veszik a kora újkori Anglia kultúráját kutatva. A sorozat részét képező interdiszciplináris munkák a materiális jellemzők vizsgálatán keresztül új fényt vetnek a szövegek olvasására, írására és megalkotására. Így eddig háttérbe szorult oldalakról közelítenek a szövegek felé. Ezáltal új megvilágításba helyeznek olyan kérdéseket, mint például hogyan formálja és közvetíti az adott tartalmat a szöveg és fizikai megvalósulása, vagy a szöveg fizikai tulajdonságai mit árulnak el a korszak fogyasztásáról és szöveghasználatáról.¹

Jenni Hyde a XVI. századi angol balladáknak, azok dallamkészletének alapos és hasznos áttekintését adja. A munka nyolc fejezetből áll, melyből négy a balladákkal, azok dallamával, információterjesztési képességeivel átfogóbban foglalkozik, és négy esettanulmány egy-egy témát ezek alapján alaposabban fejt ki. A bevezetőben megfogalmazza, hogyan szeretne eltérni a kutatást gyakran uraló, a szöveget a dallam fölé helyező, a balladát csak szöveggként értelmező nézőponttól, és a dallamot, a ballada énekelt mivoltát ugyanolyan, ha nem nagyobb figyelemmel kívánja beemelni a vizsgálódásaiba. Ezzel a kötet remekül illeszkedik a balladákkal és azok társadalom- és kultúrtörténeti vonatkozásaival a közelmúltban foglalkozó kutatások tendenciáiba.² Emellett másik célja bemutatni azt, hogy milyen szerepet játszottak az énekelt-nyomtatott-kéziratok balladák a hírek terjesztésében. Mindezt elsődlegesen a híradó, alkalmi balladák (to-

¹ A sorozat további darabjaiért ld. <https://tinyurl.com/y5oaf33d> (2019. 06. 10.)

² Ld. pl. *Christopher Marsh, Tessa Watt, Adam Fox* vagy *Una McIlvenna* munkásságát.

pical ballads) segítségével kívánja vizsgálni, melyeket az 1530 és 1570 között fennmaradt mintegy 430 nyomtatott és kézkézíratos ballada közül válogat ki. Noha elsődleges forrásait jól körülhatárolja, a vizsgálódás időbeli határait (1530–1570) nem szolgál alapos magyarázattal. A lezáró dátum nem egy uralkodóváltásé, I. Erzsébet uralkodásának javába esik, és a balladairodalom felfutásában sem mutatkozik ekkor törés, sőt stabil népszerűsödés figyelhető meg. Mindez a vizsgált időszak bővítését – de legalábbis a bővítés elmaradásának magyarázatát – indokoltta tenné. Emellett a könyvben végül inkább háttérbe kerülnek a híradó balladák, és szinte ugyanakkora, ha nem nagyobb mértékben találkozunk politikai témájú és morális szövegek vizsgálatával.

A könyv első két fejezete (*'Now lesten a whyle & let hus singe'*: *The World of the Sixteenth-Century Ballad* és *'Lend listning eares a while to me'*: *The Production and Consumption of Sixteenth-Century Ballads*) a XVI. századi balladákkal általánosabb nézőpontból foglalkozik, átfogó képet ad működésükről, milyenségükről, szóbeli és írásbeli jellemzőikről, a nyomtatás működéséről, a szövegek szabadalmaztatásáról stb. A szerző fontos alapvetésként abból indul ki, hogy a ballada pusztán egy vers, nem csak mert egy akusztikus dimenzióval kiegészülő műfaj, hanem mert egy piacorientált, népszerűséget kereső műfaj, hiszen lételeme, hogy eladhatóvá váljon a rendkívül széles közönsége számára. Így a műfaj egyik célja, hogy alkotójának, és még inkább kiadójának, majd előadójának bevételt termeljen. Ez értelemszerűen a szórakoztatás (figyelemfelkeltés, illetve -lekötés) révén érhető el, így a balladáknak fontos céljuk az is (bár talán inkább: eszközük), hogy szórakoztatóak legyenek. Emellett számos balladában felfedezhető valamiféle morális útmutatásra, tanításra törekvés, Hyde ezt is a szövegek egyik céljaként értelmezi.

A szerző nagyon helyesen kitér arra is, hogy tartalma mellett miként utal a műfaj materialitása is annak populáris mivoltára: a szövegek olcsó, egylapos nyomtatványokon terjedtek, az őket terjesztő személyek pedig minden társadalmi réteggel érintkezésbe kerültek. Noha számos a kora újkori angol balladákkal foglalkozó szakirodal-

mi szöveget és szerzőt bevon a műfaj bemutatásába,³ az olvasni tudás lépcsőfokairól nem ejt szót. Ez váratlan, annak fényében, hogy egy a balladák széleskörű fogyasztását igazoló tényezőről van szó: a *black letter* nyomtatványok ugyanis a korszakban a legkönnyebben olvasható nyomtatott betűtípust képviselik, melyet sokkal szélesebb körben tudtak elolvasni, mint bármilyen más írott vagy nyomtatott formát.⁴

A szerző elit és a nép közti érintkezési pontként, átjárással rendelkező műfajként pozicionálja a balladákat, melyek betekintést nyújtanak az államügyek és az aktuálpolitika alulnézetből történő korabeli értelmezésébe: megmutatják, hogyan szólt a népi hang ezen témákról. Ehhez értelemszerűen elengedhetetlen bizonyos mértékű ismeretanyag, melyre a balladák akár kimondatlanul is építenek. Hyde itt vezeti be a maga módszertani fogalmát, a Peter Bailey *knowingness*ének⁵ mintájára alkotott *implicitness*t, implicitiséget. Véleménye szerint a balladák számos, főleg kényes témáról ennek az implicitiségnek a segítségével szólnak, így a szövegek implikálnak egy jelentést, mely egy bizonyos ismeretanyag birtokában felfejthető, de egyben implikálják azt is, hogy más befogadó az ismeretanyag hiánya miatt csak egy másmilyen értelmezést képes kialakítani a szövegről. Lényegében tehát a szöveg azon képességéről van szó, hogy rejtett utalások használatán keresztül lehetővé teszi szerzője és előadója számára, hogy ne kelljen kimondaniuk kényes véleményüket az adott témában, ezzel megkerülve a felségsértés vádját és a hatalommal konfliktusba kerülést. Ennek gyakori eszköze az irónia, a gúny, és természetesen előadás keretein belül a hangsúlyozás, az egyes szavak gesztikulálással kiegészítése (noha ez utóbbiak vizsgálá-

3 Így *Christopher Marsh*: *Music and Society in Early Modern England*. Cambridge, Cambridge University Press, 2010; *Tessa Watt*: *Cheap Print and Popular Piety, 1550–1640*. Cambridge, Cambridge University Press, 1991; *Natascha Würzbach*: *The Rise of the English Street Ballad, 1550–1650*. Transl. Gayna Walls. Cambridge, Cambridge University Press, 1990.

4 Az olvasni tudás lépcsőfokairól részletesebben ld. pl. *Adam Fox*: *Words Words Words: Education, Literacy and Print*. In: *Keith Wrightson* (ed.): *A Social History of England 1500–1750*. Cambridge, Cambridge University Press, 2017. 129–151. *Margaret Spufford*: *Small Books and Pleasant Histories: Popular Fiction and Its Readership in Seventeenth-Century England*. London, Methuen, 1991. 18–44. Elementary education and the acquisition of reading skills c. fejezet.

5 Kifejtéséért ld. Peter Bailey: *Conspiracies of Meaning: Music-Hall and the Knowingness of Popular Culture. Past & Present* 144 (1994). 138–170.

lata igencsak nehézkes). Ezen implicitség, valamint a társadalmi rétegeken átívelő közönség miatt a szerző szerint a balladák jelentették a legkézenfekvőbb lehetőséget az uralt és uralkodó közti párbeszédre a XVI. századi Angliában, és így elsődleges forrásokként szolgálhatnak ennek a párbeszédnek a vizsgálatára (noha korábban még a hírterjedést helyezte előtérbe vizsgálandó szempontként).

A balladák szerzőségére is kitér, főként a szerzők anonimitása mentén. Ennek indoklására felveti azt a lehetőséget, hogy a szövegek így mintha a *vox populi*t szólaltatnák meg, ezáltal a közönség pedig könnyebben tud kapcsolódni a szövegekhez. Ennél persze kézenfekvőbb magyarázat egyszerűen a szerző kilétének érdektelensége, melynek ellenpéldájával, vagyis bizonyos húzónevek (William Elderton, Martin Parker) feltüntetésével is találkozhatunk az anyagban. A szerzőség kapcsán felmerül egy nagyobb, a könyv egészén végigvonuló probléma: a balladák szerzőinek és előadóinak egybemosása. Leggyakrabban használt szava a *balladeer*, mely valóban jelent balladákat éneklő és balladákat író személyt is, azonban Hyde egyértelműen egybemossa a szerzőket és az előadókat, terjesztőket, esetenként komoly zenei felkészültséget tulajdonítva ez utóbbiaknak. Ez azonban a korszakot tekintve igen problémás pont, hiszen a balladákat leggyakrabban terjesztő énekmondók, zenészek (*minstrel, fiddler, musician* stb.) gyakran nem rendelkeztek semmiféle zenei képzettséggel, és egészen biztosan nem voltak minden egyes esetben a szövegek szerzői is. Maguk a szerzők a kiadóknak adták el a balladákat, akik aztán a nyomtatott szövegeket a későbbi előadóknak. Ezen előadók esetében legnagyobb mértékben nem beszélhetünk a szerzői készségekről és ambíciókról, noha Hyde erre konkrétan nem tér ki, nem magyarázza a szerző és terjesztő, előadó közti különbséget, és inkább egybemossa a kettőt. Ezen vélekedésének egyik alapja talán Richard Sheale atipikus esete a XVI. századból, akiről valóban feltételezhető, hogy szerzett balladákat amellet, hogy ezeket előadta, és akinek Hyde hosszabb bemutatást szentel prototipikus balladaszerzőként-előadóként. Sheale azonban egy különleges figurának számít a kora újkori énekmondók között, már csak azért is, mert lényegesen több adattal rendelkezünk róla,

mint névtelen társairól. Sheale első, hosszabb szerepeltetésénél és fontosságának bemutatásakor Hyde nem hivatkozik Sheale az elmúlt években legfontosabb monográfiájára, Andrew Taylorra, noha később, az Oxford Bodleian Ashmole 48 kézirat kapcsán már előkerül (Sheale-ről szóló) kötete.⁶

A harmadik és negyedik fejezet ('*I praye thee Mynstrell make no stoppe*': The Music of the Mid-Tudor Ballads és '*Sung to filthy tunes*': The Meaning of Music) a Hyde által kiemelt fontossággal kezelt dallammal foglalkozik. Felsorolja a korszak dalaiban megtalálható különböző hangnemeket, azok jelentésbeli konnotációit, a tény, hogy maga a dallam is irányítja a befogadóban kialakuló véleményt. Kitér arra, hogy a dallam, akárcsak a rím, megköthető formula, mely segíti egyrészt a szöveg viszonylagos változatlan-ságát, másrészt pedig annak szóbeli terjesztését, hiszen mindkettő meghatározza, hogy milyen jellegű, hangzású, időtartamú szavak következhetnek a ballada adott helyein. Emellett persze a szöveg szándékos átformálását nem akadályozzák meg: ennek példái a különböző *contrafactumok*, vagyis a már meglévő, ismert dallamra ültetett új balladák. Ennek alapvető típusa, mikor a már ismert dallamra a korábbi szövegével azonos témájú (pl. kivégzésről szóló) balladát ültetnek, a dallam népszerűségét kihasználva. Egy specifikusabb formája a szekuláris dalokhoz tartozó dallamokra vallásos szövegek ültetése: ez a reformáció kezdeti időszakában igen fontos eszköznek bizonyult, hiszen így a közösség a már jól ismert dallamokra énekelhette a vallásos dalokat. Hyde ezzel a speciális esettel foglalkozik részletesebben, valamint a moralizáló *contrafactummal*: mikor egy kacér, pajzán vagy más módon megbotránkoztató témájú balladát moralizál az új ballada szerzője, erkölcsössé téve a szövegét. Ekkor ugyanarra a dallamra írja meg az új szöveget, gyakran a címben is expliciten jelezve, hogy az ismert ballada „javított” változatáról van szó (vö. *The paynter in his prynteshod* és *The paynter in his prentes hood moralized* stb.). Hyde bemutatásában ezek fontos eszközei voltak a XVI–XVII. században lezajló szokások/erkölcsök puritán megreformálásának (*Reforma-*

⁶ *Andrew Taylor: The Songs and Travels of a Tudor Minstrel: Richard Sheale of Tamworth.* York, York Medieval Press, 2012.

tion of Manners), noha nyitva tartja a lehetőségét annak is, hogy a balladák szerzői és kiadói nagyrészt csak igyekeztek kihasználni a kortárs igényeket és tendenciákat, nem a közönségük szellemi jobbitása volt az elsődleges céljuk. Mindenesetre a korszak moralizáló balladáit valóban fontos szerephez jutnak a *Reformation of Manners* során, melynek említése kapcsán azonban az olvasóban hiányosságok maradnak konkrétan ezen változásokkal foglalkozó szerzők és művek bevonása iránt.⁷

Az ötödik fejezetben ('*Ye never herd so many newes*': The Social Circulation of Information in Ballads) a zene és a dalszöveg hírközvetítő képességét mutatja be Hyde. A balladák maguk mindig valamilyen álláspontba behelyezkedve, valamilyen értelmezésbe beágyazva közvetítették a tartalmukat (mely persze önmagában minden szövegre igaz). Ezzel befolyásolták közönségüket, valamint Hyde szerint (a szerzők) igyekeztek párbeszédre ingerelni hallgatóságukat (noha magával a szerzővel nem kerülhettek párbeszédbe a hallgatók, hiszen a szerző a legtöbb esetben nem azonos az előadóval). Kifejezetten a hírterjesztés kapcsán kiemelendő, hogy a híradó balladák reflektáltak híreket közölni, tehát szóhasználatukban is igyekeznek magukat a hírek táráként beállítani, bizonyítva, hogy friss (és természetesen igaz) információk olvashatók bennük. A frissességükkel hozható kapcsolatba a híradó balladák valószínűsíthetően a más témájú balladáknál nagyobb mértékű amortizálódása: kevesebb példányban maradtak fenn, mert valószínűleg kevésbé is vigyáztak rájuk olvasóik. Míg egy szerelmes balladát sokkal inkább eltett valaki, megőrizni és bármikor újraolvas(tat)ni, addig a híradó balladák a pillanat és a hír relevanciájának múltával értelmüket veszítették, egyszerűen nem tartották őket akkora becsben. A maguk pillanatnyi fontosságában mégis remek eszközként szolgáltak arra, hogy el- és előadók segítségével Londonból az ország szinte teljes területére eljuttassák az adott híreket, azokat egy adott narratívába ágyazva, ahogy ezt az 1569-es északi felkelés (*Rising*

7 Ld. pl. Ronald Hutton kifejezetten ezzel foglalkozó, és a szerző által használt egyéb szakirodalmi szövegekben, valamint általában a kora újkori angol populáris kultúrával foglalkozó szakirodalomban is igen gyakran hivatkozott monográfiáját, Ronald Hutton: *The Rise and Fall of Merry England: The Ritual Year, 1400–1700*. Oxford, Oxford University Press, 1994.

of the North, Northern Rebellion) kapcsán írott balladák alapján be is mutatja. Ezek szóhasználata és fogalmazásbeli sajátosságai miatt felmerül azon lehetőség is, hogy az udvarhoz, kifejezetten Erzsébet miniszteréhez, William Cecilhez köthető hatásra születtek volna, hasonlóan más korabeli pamfletekhez.

A hatodik fejezet ('*Of Popyshnes and heresy*': Political Ballads and the Fall of Thomas Cromwell) Thomas Cromwell – VIII. Henrik minisztere – letartóztatása és kivégzése apropóján keletkezett 11 ballada és pamflet esettanulmánya, melyek lényegében egy politikai vitát emelnek be az olcsó nyomtatványok színterébe. Thomas Churchyard és Thomas Camel vitája a szerző szerint nagy népszerűségnek örvendett az olcsó nyomtatványok piacán, és egyike volt azon eseteknek, ahol az implicitség egyértelműen hozzásegítette a szerzőket ahhoz, hogy vitát folytathassanak egy témáról, melynek (túl egyértelmű) tárgyalása könnyen vezethetett volna letartóztatásukhoz is. Mindezek ellenére a fejezet nem győzi meg maximálisan az olvasót arról, hogy széles közönségek által fogyasztott hírközlésről van szó, nem pedig inkább két (vagy három) udvarközei figura (exkluzív) párbeszédéről.

A hetedik fejezet ('*Lyege lady and queene*': Discourses of Obedience in the Reign of Mary I) I. Mária trónra lépése körül keletkezett balladákat, az azokban az uralkodónőre tett reflexiókat vizsgálja. Bemutatja, hogy Máriát trónra lépésekor a balladák abszolút népszerűen állították be, még protestáns érzületű balladák is az ő oldalára helyezkedtek. Felsorakoztat eszközöket, melyekkel a balladák a királynő oldalára próbálták hangolni közönségüket (így a legitimitásának hangsúlyozása, vagy az inkluzív névmások [*we, us*] használata), valamint témákat, melyeket napirendre kellett tűzniük a balladáknak, hiszen a közgondolkodást foglalkoztató kérdések voltak. Ilyen téma volt az uralkodó női voltának legitímálása: megfogalmazódott ugyanis a félelem, hogy ez a túlságosan férfias szerep idegen egy nő számára, illetve természetes neméből túlságosan kiemeli és maszkulinná teszi. A balladák ezt úgy igyekeznek ellensúlyozni, hogy Máriát tudatosan Szűz Máriával helyezik párhuzamba, akinek női princípiuma megkérdőjelezhetetlen. Így egy

kettős nemű (*double-gendered*) figura jön létre, akinek uralkodói és női princípiuma is legitim lehet. Szűz Mária mellett más bibliai nőalakokkal is párhuzamba állítják a szövegek, hasonló célokból: Eszterrel, Judittal (Szűz Mária előképeivel), sőt a bibliai körön túl lépve még Minerva istennővel is.

Mária kapcsán a második kardinális kérdéssé a házassága formálódott, így a balladák értelemszerűen erre is reflektáltak. A korabeli vitában igyekeznek állást foglalni, mely fő kérdése az volt, melyik helyénvalóbb: egy angol, de Máriánál alacsonyabb (főnemesi) sorból származó személlyel, vagy egy külföldi, de trónörökösrel kötött házasság. A balladák a Fülöppel kötött házasság kapcsán a két egyenlő fél egybekelését hangsúlyozzák, örömmel konstatálva, hogy az uralkodónó mellé került férfi végleg kiküszöböli Mária esetleges maszkulinizálódását. A Fülöppel kötött házasság azt is lehetővé tette a balladák számára, hogy a kivégzésekért, protestánsüldözésekért a társuralkodót és Mária tanácsadóit, ne közvetlenül magát a királynőt hibáztassák. Természetesen a másik oldal is képviseltette magát, Mária-támadó balladák gyakran az uralkodónót pártoló balladák *contrafactuma*iként íródtak és terjedtek, mégis uralkodása alatt jellemzően őt támogató balladákra találunk példát (noha ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezek arányaiban valóban ennyire nagyobb szeletét képezték a szövegeknek: minden bizonynyal a kritikus balladák uralma alatt nyomtatásba sosem kerültek, szóban és kéziratban terjedtek csupán).

A nyolcadik és egyben utolsó fejezet (*'Some Good Man, for the Commons Speake'*: Radical Ballads and the Commonwealth) kéziratgyűjtemények esettanulmányát szolgáltatja. Négy kéziratot vizsgál: Bodleian Library Ashmole 48, British Library Sloane MS 1896, British Library Cotton Vespasian A-XXV és British Library Additional MS 15225. Ezek mindegyike vegyes gyűjtemény, azonban elkülönülnek más vegyes tartalmú könyvecskéktől (*commonplace books*) annak alapján, hogy kizárólag irodalmi, verses alkotásokat tartalmaznak – nem találhatók bennük prózai művekből átemelt részletek, receptek, szellemes mondások stb. Ezáltal lehetőséget adnak annak vizsgálatára, hogy egy-egy összeállító, gyűjtő

milyen ízléssel rendelkezett a balladák terén, milyen szövegeket válogatott be gyűjteményébe. Ez azonban kisebb problémákba ütközik olyan esetekben, ahol több kéz is dolgozott a kéziraton (pl. Bodl. Ashmole 48), és nem tudjuk, milyen közeg számára, milyen használatra készültek a gyűjtemények – egy személy magánolvasására vagy egy közösség gyűjteményének? Hyde ennek ellenére azon az állásponton van, hogy egy gyűjtői szándék, legyen az akár egyéné, akár közösségé, rekonstruálható mindegyik kézirat esetében, így ezt veszi vizsgálat alá, különös tekintettel arra, hogy milyen mértékben bukkannak fel bennük híradó balladák. Mindegyik kézirat balladáit tematikus csoportokba sorolja, és ezek segítségével igyekszik megállapítani, hogy mi volt a gyűjtők elsődleges érdeklődése és igénye kollektcióik összeállításakor. Bizonyos esetekben néhány balladát kihagy a kéziratok vizsgálatából, mert azok valamelyest kívül esnek a meghatározott vizsgálandó időszakon, így például az 1570-es évekből származnak (noha ez az időbeli eltérés talán nem olyan nagy, hogy indokolttá tegye a szövegek teljes negligálását).

Összességében arra jut, hogy főleg morális és vallásos témájú balladák uralják a gyűjteményeket, legyenek akár katolikus akár protestáns hovatartozásúak. Sokkal nagyobb arányban képviselik magukat, mint a korszak nyomtatott anyagában, így egyértelműen beszélhetünk az összeállítók ilyen irányú érdeklődéséről. Emellett találkozunk társadalmi kritikát megfogalmazó balladákkal is, melyek közül különösképp kiemelendő a *Who Lovithe to Lyve in Peas*, mely a négy gyűjteményből háromban is, valamint nyomtatásban is fennmaradt. Ezekben a társadalmi kritikát megfogalmazó szövegekben gyakran kerül előtérbe a bekerítés mint a korszak egyik égető társadalmi problémája, valamint az azzal szorosán együtt járó termőföld-felhalmozás. Emellett pedig nagyrészt a múltba révednek nosztalgikusan, mely a mindenkor jobb idők megtestesítője. Mindkét témának – mind a morális-vallásos szövegeknek, mind a társadalmi kritikát megfogalmazóknak – kifejezetten alkalmas médiuma a kéziratgyűjtemény, hiszen ebben exkluzív módon tudnak terjedni (míg nyomtatásban inkluzívan:

bárki megveheti, meghallgathatja őket, a kéziratához viszont jobb esetben csak az fér hozzá, akinek odaadja a tulajdonosa). Szerzőik és olvasóik így kisebb esetleges kockázatnak vannak kitéve, mint ha megpróbálnák nyomtatásban terjeszteni ugyanezen szövegeket. Ezen témák mellett kisebb mértékben politikai, szerelmi és történelmi balladák is szerepelnek a gyűjteményekben, szinte legkisebb számban pedig épp a monográfia során vizsgálni hivatott híradó balladák bukkannak fel. Ennek magyarázatául szolgálhat az a tény, hogy ezek jelentősége valóban pillanatnyiségükben fogható meg, aktualitásukat veszítve okafogyottá válnak, így gyűjtésük sem indokolt.

Hyde munkájában összességében átfogó képet kaphatunk a balladák működéséről, és kifejezetten a politikai helyzetekre, változásokra reflektáló balladákról. A lázító, a hatalommal egyet nem értő balladák kéziratban terjesztése, valamint az előadók által nyújtott esetleges magyarázat, kontextusba helyezés a közönség számára kimondottan értékes gondolatai a könyvnek. A tényleges hírek terjedése kapcsán némi hiányérzete marad az olvasónak, hiszen végül inkább az olcsó nyomtatványok politikai reflexióiról olvashattunk többet. Ennek ellenére egy alapos kutatómunkával elkészített, a kurrens kutatási trendekhez jól csatlakozó műről van szó, mely talán csak a címválasztásban és a bevezető gondolatok célkitűzése terén igényelt volna egy kis finomhangolást.

Jenni Hyde: *Singing the News: Ballads in Mid-Tudor England* (A hírek éneklése: Balladák a Tudor-kori Angliában). New York, Routledge, 2018. 261 o.

Virág Csilla